

Double première Ravel a l'Opéra Hongroise de Cluj. MOINS DE LYRISME, PLUS D'ACTION

(*Dublă premieră Ravel la Opera Maghiară din Cluj. MAI PUȚIN LIRISM, MAI MULTĂ ACȚIUNE* 🇷🇴🇵🇱)

(Elena Maria Șorban, muzicolog – 8 ianuarie 2019)

Chanté en français, le dyptique des opéras par Maurice Ravel fait des salles pleines dans le centre culturel le plus important de la région historique de la Transylvanie, Cluj – une cité à deux maisons d'opéra: l'un Roumain et l'autre Hongrois. On joue chez nous presque rien du l'oeuvre ravelien, sauf le *Boléro*. C'est d'autant plus précieux la décision de mettre au répertoire, en première pour la Roumanie, les deux chefs d'oeuvre scéniques – une tâche assumée par des professionnels redoutable de la musique et du théâtre autochtone.

C'est une idée convaincante du point de vue dramaturgique d'unifier les deux morceaux, à la manière que „Concepción”, l'épouse adultère dans la comédie *L'heure espagnole* de Franc-Nohain, et „Maman” de la féerie par Collette son les traits d'une même femme, érotique et maternelle à la fois. (On pourrait penser aussi à une approche du portrait de l'écrivain Colette...)

Musicalement, c'est aussi un beau coup, car dans presque tous les rôles on a trouvé les interprètes les plus appropriés. Brigitta Kele (Concepción/Maman) sorte de l'habituel pour ces postures comiques par sa voix et l'apparence particulièrement belle, surmontant sans aucun problème la

tessiture grave du second rôle. Tamás Ottó Peti excelle comme Ramiro et L'Horloge; Adorján Pataki (Gonzalve) fait éclater ses meilleures qualités ténorales. Yolanda Covacinski et Livia Antal (dans les deux distributions pour ce personnage) ont fait des Princesses avec des voix merveilleusement expressives. L'Enfant par Orsolya Veress fait une impression plus irrité que réflexif. On a mis en valeur les coloratures excellentes de la maison d'Opéra Hongroise: Tímea Fülöp (Le Feu) et Ibolya Vigh (Le Rossignol). Dans leur tâche multiple, sont flexibles les sopranos Judit Hary (La Chatte, L'Écureuil) et Zsejke Székely (La Tasse chinoise, La Libellule), ainsi que l'acteur Róbert V. Laczkó (Don Inigo Gomez, Le Chat, Un pâtre) – malgré à certains endroits les indications originales des voix de la partition et en adaptation aux ressources humaines de la maison.

Les couleurs raveliennes sont suggérées même sans disposer des instruments rares exigées. Les sons de l'ensemble chorale me semblaient trop massifs par rapport aux exigences du style, pour la simple raison de trop de choristes (environ 40) – qui aussi d'un point de vue visuel chargeaient la scène. Quand même, le final *a cappella* est émouvant. Le chœur d'enfants a chanté et joué d'une manière ravissante.

Coordinateurs: le chef d'orchestre György Selmeczi (Budapest), le metteur en scène Gábor Tompa, assisté par Péter Venczel, la scénographe Carmencita Brojboiu, la chorégraphe Melinda Jakab, maître du chœur: Szabolcs Kulcsár, maître du chœur d'enfants: Krisztián Kálló.

REZUMAT ȘI ALTE OBSERVAȚII CRITICE

Creațiile scenice de Ravel „Ora spaniolă” și „Copilul și vrăjile” au fost recent puse în scenă – în premieră în România (exceptând versiuni concertante, versiuni venite în turneu sau spectacole de marionete) – la Opera Maghiară clujeană. Regizorul de teatru Gábor Tompa, scenografa Carmencita Brojboiu, coregrafa Melinda Jakab conlucrează la o versiune postmodernă, cu elemente din epoci diferite, dar mai ales intensificată dinamic, respectiv, coșmaresc. Am sesizat însă că „Ceainicul” personificat are un costum aidoma cu cel din spectacolul Glyndebourne 2012 (preluat de *La Scala* în 2015)...

Interesantă este viziunea dramatică de a unifica cele două creații disparate într-un întreg coagulat de personaje comune: soția adulteră, înfățișată totodată ca mamă, sau ceasul personificat.

Distribuția valorifică optim resursele umane ale instituției, chiar dacă uneori se abate (fără consecințe grave) de la cerințele originare. Din perspectivă muzicală, soliștii și ansamblurile au dat tot ce au mai bun, sub bagheta dirijorului György Selmeczi (Budapesta). O mențiune aparte pentru Corul de copii – pregătit de dirijorul Krisztián Kálló -, care dă un plus de farmec celui de al doilea titlu.

Operele sunt cântate în originalul francez, iar supratitrările afișează traduceri în română, maghiară, engleză. Ar fi util un control lingvistic – de exemplu, *Le Rossignol* („Privighetoare”) este dat cu corespondentul maghiar „*Pacsirta*” („Ciocârlie”), iar despre mama, pe care copilul ar vrea să o pedepsească („*J'ai envie de mettre maman en pénitence*”), citim românește că el ar vrea „să o pună în temniță”... Ar fi însă păcat a înlocui spectacolul cu vânătoria de greșeli din traducere. Și, în mod regretabil, ar fi foarte dificil, pentru că deși sunt trei ecrane, scrisul este prea mic. Nu ar fi meritat să pun în discuție asemenea detalii, dacă nu aș fi întâlnit tineri care mi-au mărturisit că „nu am înțeles, fiindcă nu vedeam să citesc”... De unde se vede că la capitolul „educație muzicală”, mai avem de lucrat. Iar depășirea repertoriului obișnuit, prin abordarea secolului XX modern, este o realizare meritorie!